

STRAZA

V+VI

Posamezna
Štev. Din 2.—

List izhaja
vsakega 1. in
15. v mesecu

Naročnina
letno 30 Din

Uredništvo
in uprava:

Ljubljana,
Miklošičeva 5
Uradne ure
od 11—12 dop.
Ček. r. Straža,
Ljublj. 16.790

Štev. 6.

Ljubljana, 15. decembra 1935

Leto II.

Rodil se vam je danes Kristus

Veselo cznanilo, ki so ga prvi čuli betlehemske pastirji, odmeva skozi stoletja po zemlji. Rodil se je Kristus, Kristus Gospod. To dete na slami v betlehemske hlevu je pravi človeški otrok. Zrasel bo in se razvil v dečka in mladea, v mladeniča in v zrelega moža. Kakor mi, bo nosil težo življenja vsak dan, trdo bo delal, da preživi sebe in svojo mater. Občutil bo žejo in glad in utrujenost kakor mi. Kakor mi bo tudi on poprijel jezik in običaje svojega naroda, zrasel bo iz svojega okolja. in bo pravi ud narodnega in človeškega občestva. Začrtal bo svoje sled z zgodovino kakor vsak človek.

Zgodovinar in znanstvenik more priti in preiskovati po svojih znanstvenih metodah. Čim bolj se kritični zgodovinar pogloblja v to edinstveno osebnost človeške zgodovine, tem močneje ga ta privlači. A hkratu čuti, kako mu začno odpovedovati njegove zgolj znanstvene metode. Dobro more osvetliti zgodovinska dejstva o Kristusu, jedro samo Kristusove osebe pa mu ostane skrivnost. To ni človek kakor so drugi ljudje, ni zgolj človek.

Da, dete, ki se nam je rodilo v Betlehemu, je Kristus Gospod — Bog in človek v enem osebnem bitju. Ona večna Beseda v presveti Trojici, ki jo poraja Oče, ko spoznava polnost svojega božjega bitja, ona Beseda, ki z Očetom dahne Ljubezen božje, Sv. Duha, ta Beseda je stopila v človeško zgodovino; stopila je med ljudi kot človek in bivala med nami, da bi tako rekoč pritegnila človeštvo samo v vrtinec božanskega življenja v presv. Trojici. Kaj takega pač človek sam ne bi mogel nikoli zamisliti. Zelel si je sicer vedno bliže k Bogu, želel si je Boga bliže sebi, hotel bi videti Boga, ali da bi Bog sam živel in govoril kot človek, to bi se nam pač vedno zdelo nemogoče. Božje misli pa so drugačne kakor človeške misli, in božja ljubezen je vse drugače iznajdljiva, kakor je človeška.

Zasvetil je Kristus v naši zgodovini kot pravi in edini Vzor-človek, pred katerim zatemne vsi človeški velikani še bolj kakor zvezde ob sončnem vzhodu. V zgodovinskem Kristusu je namreč Bog pritegnil k Sebi v življenjsko in osebno enoto človeško naravo, da bi preko nje posinovil vse človeštvo in postal princip bežjega življenja v vseh ljudeh. »V onem času boste spoznali, da sem jaz v svojem Očetu in vi v meni in jaz v vas.« Kristus živi v nas, Kristus se v nas oblikuje, Kristus se v nas rodi. Mi smo vcepljeni v Kristusu, udje smo onega skrivnostnega telesa Kristusovega, s Kristusom soživimo, sotrpimo, z Njim smo pokopani, z Njim bomo vstali, večno soživeli

Kristus se rodi v nas; toda ne brez našega sodelovanja, neodvisno od naše svobodne volje. Naše neprestano svobodno odločanje, ki se nam pač tolikokrat zdi malenkostno, ustvarja in oblikuje v nas Kristusa, v nas, v našem narodu, v človeštvu. Saj smo vsi eno v Kristusu, eno skrivnostno telo Kristusovo, ki raste in se takorekoč stalno rodi v človeški zgodovini. To je pravo občestvo, ki edini vse redove in vse narode. Dočim edinstvo, ki sloni na snovni podlagi, nujno zdrobi samostojnost in svobodo poedincev, smo mi zedinjeni v Kristusu na najvišji duhovni podlagi: V nas živi isti Duh božji; čim bujnejše je naše osebno življenje v Njem, tem tesneje smo združeni med seboj.

Berdjajev je zapisal pred nekaj leti: »Komunizem je sodba v človeški zgodovini. Ker ljudje niso hoteli utelesiti resnice v božji lepoti, se ona sama izživlja v grdobi... Proti komunizmu ne smemo priti s kako novo idejo, ne, temveč postaviti mu moramo nasproti vero, ki živi. Marksizem je razkrinkal »vzvišene ideje«. Proti integralnemu komunističnemu materializmu moremo postaviti edinele integralno krščanstvo. Ne retorično, okrnjeno in dekadentno krščanstvo, temveč obnovljeno, ki v vsej polnosti izživlja in udeležuje svojo večno resnico v pravem pojmovanju občestvenega življenja, občestvene kulture in splošne socialne pravičnosti. Bedočnost krščanskih narodov je odvisna od tega, ali bo krščanstvo znalo realizirati v bežjem imenu ono resnico, ki jo komunisti s silo udeležujejo v imenu brezbožne mase. (Problème du Communisme, str. 41, 47.) Tako ruski mislec, ki je sam začel svoje miselno potovanje v komunizmu in je nato prebrodil vse vode evropskih filozofij ter se je zaenkrat ustavil v nekem svojem praveslavju.

Ne pomisli li človek nehote ob teh njegovih besedah na našo božično skrivnost? Ona osnovna verska resnica, ki jo je sv. Pavel neutrudno označeval svojim cestnim nosačem, delavcem, preprostim prav tako kakor učenim in odličnjakom, verska resnica o življenju Kristusovem v nas in v vsem človeštvu, se nam zdi kaj rada tako nekako tuja. V dolgih letih naših študij in naše verske formacije je ostala nekje daleč na robu. Prvi kristjani so jo živeli. Tudi mi ne bomo prej pravi »kristjani«, dokler ne prodre ta resnica v osrčje našega duševnega življenja. Beseda je meso postala in prebivala med nami in živi v nas. Kristus naj se rodi v nas, v našem narodu, v vsem človeštvu!

Naročnine za Stražo še mnogo naših naročnikov ni plačalo. Z največjo vnemo in požrtvevalnostjo smo se lotili apostolskega dela, da v Straži osvetljujemo sodobne probleme v luči katoliških načel in da predvsem med akademsko mladino vnesemo ogenj ljubezni do Kristusa Kralja. Cenjene naročnike, ki še niso plačali naročnine, prosimo, pošljite nam 30 Din za tekoči letnik Straže, da bomo mogli izpolniti svoje obveznosti in nadaljevati svoje delo.

UNIVERZA doma

Občni zbor Akademске zveze se je vršil 30. nov. v mali dvorani hotela Union in je obravnaval najprej zadevo štrajka, ki so ga vprizorili nenadoma nepoklicani činitelji na univerzi nekoliko dni poprej.

Večurna debata je pokazala, da A. Z. na splošno odklanja način, kako je ta štrajk pešiča ljudi izza kulis umetno inscenirala in vsilila vsej univerzi.

V drugem delu obč. zbora se je načela debata glede — »Straže v viharju«.

Ta debata se je nadaljevala 11. dec. popoldne v akademskem domu.

Soglasno se je sprejel predlog, da A. Z. odklanja pisanje Akademске glasa in odbor je to stališče po nalogu občnega zbora preciziral v formulaciji, ki jo objavljamo na drugem mestu.

Glede Straže v viharju je postala debata dosti burna. Izvajanja tovarišev Savellija in Gregorina, ki sta, posebej drugi, naslovila na Stražo izredno ostro kritiko, ki je šla daleč preko opravičenih mej, so izzvala burne proteste od strani Stražarjev in predvsem zahtevalo, da morajo biti vse trditve podprte s točnimi citati iz Straže. Prav dejstvo, da kritika ni imela enotne, jasne platforme, da se je zgubljala v stratosferi nemogočih primer in žalitev in ostala vsled tega deloma osamljena, je bilo vzrok, da debata ni imela zaželjenega uspeha. Cerkveni zastopnik je moral izjaviti, da odklanja ta-

Borba ideje zoper idejo

ko kritiko kot neupravičeno in nestvarno in da treba odobravati in priznati veliko delo in velike napore, ki so jih izvršili Stražarji. S tem ni rečeno, da se ne dajo naloge, ki si jih je nadejala Straža, vršiti še boljše kot so se doslej in tudi ni rečeno, da je vse do pičice brezhibno.

Občni zbor Društva slušateljev juridične fakultete. Ni res, da sem obljubljal strokovnost, ki si jo lahko predstavljamo na podoben način, kakor se je zgodilo pred par tedni, ko sem obljubil s častno besedo, da ob neki priložnosti na univerzi ne bom žalil svetovnega nazora drugih tovarišev, pa da sem častno besedo pred vsemi prekršil, res pa je, da si predstavljam strokovnost kot izločenje politične propagande in borbe za ozke strankarske interese v strokovnih društvih, da sem obljubil s častno besedo, da ne bom žalil svetovnega nazora drugih tovarišev in da sem častno besedo tudi držal.

Krivic Vladimir, cand. iur.

Stirje pomembni referati na univerzi. Mnenja smo, da je prav, da tudi širša javnost izve o dogodkih na naši univerzi in to ne samo o burnih zborovanjih, temveč tudi o tistem delu v univerzitetnih predavalnicah, kjer profesorji - znanstveniki oblikujejo našo akademsko mladino. Rezultati tega dela so tudi referati slušateljev v seminarjih, kajti v njih se kaže, koliko posamezni slušatelji napredujejo v samostojnem znanstvenem snovanju. Dne 19. decembra t. l. je imel v kazenskopravnem seminarju na univerzi tov. Žebot Ciril referat: *Odprava telesnega plodu in naše kazensko pravo*. V nadenornem podajanju je referent prikazal pereč sodobni problem iz vseh vpoštev prihajajočih vidikov: iz zgodovinskega, pravnega, medicinskega, evgeničnega, socialnega, etičnega, narodnostnega in kriminalno-političnega. Skoraj nemogoče se je bilo omejiti na dogmatično temo, ko je v tistih dneh vso našo javnost vznemirjala resolucija belgrajskega zdravniškega kongresa. Zato je bilo pač razumljivo, da je referent stopil iz zgoj juridično-informativnega na širše kritično stališče. Videlo se je, da je referent položil v predmet mnogo truda pa tudi ljubezni do stvari. Referent se je dosledno izogibal podajanju svojega subjektivnega mnenja, ki ga je nadomeščal s prepričevalnimi mnenji priznanih strokovnih avtoritet (prof. dr. Lehardt, prof. dr. Köstner, prof. dr. Meyer, prof. dr. Frank, H. Muckermann, dr. Grummert, prof. dr. Brum itd.). Želeti bi bilo, da bi referat slišali tudi kje izven univerze.

Na članskem sestanku juristov dne 7. novembra je imel uvodni referat O pravu in njegovem pomenu tov. Jenko France. Nakazal je vidike, s katerih se da motri pravo izven običajnega pravnodogmatskega gledišča, ki obstoja v memoriranju pravnih norm, v sklepanju in sistematiziranju. Najprej je skušal podati razliko pravnih pravil od drugih, ki prav tako uravnavajo človeško delovanje v družbi. Pokazal je nato nazore o izvoru prava, kot jih zastopajo najrazličnejše prirodopravne šole z idejno nasprotnimi predstavniki od šolastikov do Grotija, Kanta in francoskih pravnih objektivistov, ki sogla-

že lansko leto smo napovedali neizprosno boj kapitalizmu in komunizmu. Tako smo zastran drugega pričeli vrsto polemik s tem in onim listom ali skupino. Za svojo drznost, ker smo spoznali novi čas in njegove zahteve in ker smo tem zahtevam tudi sledili, smo dobili nebroj posmehljivih opazk. Ker se nismo bali svetovnonazorskih trenj, smo kar naenkrat postali »dobro organizirana politična skupina«, »katoliški prenapeteži«, »peščica skrajnih katoliških fanatikov«, »teroristična manjšina nad terorizirano večino slovenskih katoliških akademikov«, »klerofašisti« in podobno. Te krilatice so, kaj ne, v značilni zvezi z moralo komunistične propagande.

Letošnja 3. številka »Straže« je vreden mejnik. Dobro je osvetlila razmere na naši univerzi. Tehten, neovrgljivo podprt historiat borb za kulturne in socialne zahteve slovenskih akademikov je neko stran spravil v mučno zadrego. Oficielnemu »strokovnemu« glasilu akademikov je skoraj zastala sapa. V članku »Nečasten boj« je žaljivo in obenem zasmehljivo prineslo samo nekaj nestvarnih ugovorov.

Toda prišel je drugi udarec. 5. številka je na spreten način neizpodbitno razjasnila postanek in razvoj najodobnejše komunistične fraze: borba proti vojni in fašizmu. Ako je kdo doslej stal ob strani in se ni mogel odločiti ne za desnico ne za levico, ne bo odslej imel več nobene težave. Pot je jasna, da naravnost utruja. Z veseljem ugotavljamo, kar so pokazale razmere: naš pokret se je zasedral in preveč smo že prestali, da bi nas zlohotna namigavanja ovirala.

Dobro smo poučeni o metodah, ki se jih poslužuje kominterna. Zato imamo tudi svoje mnenje o vsiljivem štrajku 25. novembra. 104 naši glasovi na juridičnem občenem zboru, 105 na filozofskem in še mnogo na ostalih fakultetah — to dejstvo nazorno kaže, da naša pasivna toleranca nikakor ni bila upravičena in da je čas, preiti v ofenzivo. Nikdar več se ne sme zgoditi kaj takega. Dobro vemo, kaj se skriva pod plaščem strokovnosti, in tudi to, da sta le dva bregova. Narasla reka novih razmer je sredino omajala, odtrgala od nje znaten del in ga odložila na levem bregu. Filozofski občni zbor — poleg mnogih manjših — je to izborno pokazal.

Nekaj bi še radi povedali glede svoje taktike. Nekateri — tudi naši — nam očitajo, da smo neusmiljeni do svojih nasprotnikov, da smo fašisti, da ne delamo v znamenju krščanske ljubezni. Ta-

ko? Ali ni Kristus živel v borbi s »pobeljenimi grobovi«, s farizeji? Ali ni nekoč z bičem izgnal bankirjev iz templja? Tudi mi se borimo proti neizprosno sovražni ideji, ki za svoje razširjanje ne zbira sredstev, ki za v e s t n o razširja zlo.

Ker smo strnjena vrsta, ki natančno ve, kaj hoče in kako bo to dosegla, smo »fašisti«. Beseda fašizem je danes sploh silno v rabi. Ker pa je njen pojem docela političnega značaja, je ne moremo sprejeti, ker nismo nikak političen pokret, čeprav nam nekateri podtikajo tovrstno poslanstvo. Vemo pa dobro, kaj je načelnost, odločnost in disciplina. Komunisti, ki smotreno nastopajo proti vsaki nevspešni organizaciji (armada, sportna, verska, kulturna društva) in grmijo proti fašizmu, se mu sami pokoravajo. Čujmo! »Jednodušnost cijele partije i željezna boljševička disciplina, jedinstvo volje i jedinstvo djelatnosti same partije i svakoj pojedinog člana danas je potrebnije nego što je ikada bilo. Svako ma i najmanje zapodstavljanje politični partije i K. I. mora naići naj najžešći otpor svakog pojedinog partija i svake organizacije.« (»Straža v viharju« II, 5.)

Verniki v Mehiki so zamudili svoj čas in niso slutili, kaj se pripravlja. Mi se ne smemo udajati sanjam, da bo samo z božjo pomočjo šlo mimo vse hudo. Ko bi enkrat oskrunjali in zapirali cerkve, preganjali duhovščino, besneli zoper Kristusa, zatirali resnično svobodno besedo, vsiljevali edinole svojo filozofijo (kakor to počenjajo v Sovjetiji), tedaj bi bila obramba prepozna in nemogoča. Ni treba, da bi že pojutrišnjem stali na barikadah iz oči v oči.

Vsi se dobro zavedamo težkih prilik sedanjosti. Vendar naša rešitev ne obstoja v proletarski revoluciji, ki bo po komunistični diktaturi odpravila ves nered in ljudi osrečila z zemeljskim rajem. Vemo, da je to utopija in varanje množic. Katoličani imamo v načrtu stanovsko ureditev države, kjer bo človek živel kot človek in ne kot suženj dela, tako rekoč vijak državnega stroja, in kjer bo osnovna celica družbe, družina, živela po božjem in naravnem zakonu.

Proti marksističnemu radikalizmu se bomo borili s katoliškim radikalizmom. Vse naše delo bo zajemalo moči iz neomahljive vere. Kdor je spoznal edinstvenost sodobnosti, naj se pridruži našim vrstam, kajti nam ne gre ne za to osebo ne proti oni osebi, marveč za to idejo in proti oni ideji.

„Profifašistična fronta“

»Ustvarjenje in zgradnja protifašističnega pokreta pod vodstvom proletariata in njegove revolucionarne stranke je eno najvažnejših sredstev, da ohrani proletariat vodilno vlogo v pokretilih in borbah širokih mas«.

Tako beremo v navodilu dunajske kominterne, ki smo ga zadnjič priobčili.

V to fronto je treba združiti »vse demokratske pokrete, pacifiste, liberalne elemente, ženska društva, dijaške napredne zveze, krščanske kolektiviste«, vse pokrete nižjih stanov za zboljšanje gospodarskega položaja.

Priznajmo: ravno jasni v svojih izjavah boljše-viki niso. Kaj torej spada vse v fašizem?

Danes je fašizem med nami osovražen pojem in nikdo noče biti na sumu fašizma.

1. Kaj je v resnici fašizem in sicer italijanski fašizem?

Začetkoma je hotel biti fašizem zgolj stranka reda in discipline, ki se bori proti anarhiji komunizma in ki hoče dvigniti prestiž Italije. V svojem praktičnem realizmu so fašisti hoteli izkoristiti vse vrednote, ki koristijo veličini Italije.

a) Zato je sklenil fašizem sporazum s Cerkvijo,

ker vidi v papeštvu, v papeškem Rimu veliko italijansko vrednoto, katoliško vero, ki je vera ogromne večine italijanskega ljudstva je treba štiti in vsako sovražnost proti njej odpraviti, da ne bo notranjih sporov v Italiji.

b) Dvigniti je treba moralo in varstvo družine prav zato, da bo narod naravno čist in naraščaj zdrav; morala pa sloni na veri; zato je fašizem proglasil verski pouk »za glavno osnovo ljudske izobrazbe in obnove italijanstva«; verouk se zato uvede na vseh osnovnih šolah; križ se spet obesi na šolsko steno.

c) Framasonstvo je fašizem zatrl s posebnim zakonom, ker se je framasonstvo vedlo kot država v državi in ker »kvari italijanski značaj«.

Toda polagoma je prešel fašizem iz »akcije« v državno-pravne sisteme. Pretirani nacionalizem je zavedel fašizem v zmoto, da je država vrhovni namen vsega in da je vse človeško udejstvovanje zgolj sredstvo, ki naj služi veličini italijanske države. Režim je prešel v »etatizem«, ki prideli državi vso oblast nad posamezniki in ustanovami, fašizem se je polastil vsega združništva, vseh sindikatov, vsega tiska itd. Ena sama stranka je dovoljena: fa-

šistična; v tej je utelešena vsa sila naroda. Sindikalizem je zakonito (!) združen s fašistično stranko in država ima vso oblast nad sindikati.

3. v kolikor je kje drugod ena sama državna stranka, ki ima vso moč v rokah, govorimo lahko tudi o sistemu, ki je fašizmu podoben.

Do skrajnosti je etatizem izveden v sovjetskem sistemu in nacionalističnem socializmu: Gospodarstvo, propaganda, šolstvo, izobrazba, umetnost, vse je popolnoma podrejeno državnim kontrolam. V sovjetski Rusiji je celo družina takorekoč podržavljena, vzgojo otrok vzdržuje država.

Antifašistična fronta, če naj pomeni boj proti etatizmu bi morala biti predvsem naperjena proti boljševizmu in nacionalnemu socializmu.

4. Komunizem pa je podvalil fašizmu popolnoma drug izkvarjen pojem: fašizem pomeni v njegovem žargonu vsak poizkus evropskih držav, se rešiti iz socialne in državno-politične zmede, ki jo je zagrešila liberalna lažidemokracija. Vsak poizkus Evrope, dvigniti se iz lastnih sil, oz. iz sil starih krščanskih tradicij do boljše bodočnosti imenujejo fašizem: njihova fronta je torej naperjena proti vsem zdravim reformam, proti zdravi demokraciji, proti sistemu stanovskih korporacij, proti

zdravi okrepitvi državne oblasti, da bi se tem uspešneje branila proti kapitalizmu.

Zato boljševiki pod lažifirmo antifašistične fronte napadajo vse evropske politične in gospodarske sisteme od Portugalske do Ogrske razen morda francoskih radikalnih socialistov, ki so ustvarili zvezo s sovjetsko republiko. Edini cilj boljševiške antifašistične kampanje je, da bi ostala Evropa v zmedu in krizi in da bi se porajali v splošni nezadovoljnosti in brezposelnosti vedno znova mišmi boljševizma.

Direktna komunistična propaganda je v zadnjih letih v večini evropskih držav odpovedala: komunizem povsod preraščajo drugi močnejši bodisi nacionalni, bodisi versko usmerjeni pokreti. Zato je kongres III. internacionale formiral letos v Moskvi novo fronto: Pod geslom antifašistične fronte se hoče družiti z vsemi destruktivnimi, čeprav liberalno kapitalističnimi silami, torej tudi s framasonstvom, da bi se vsekako onemogočila katerakoli zdrava reforma.

Antifašistična fronta je torej velika hinavščina in laž Moskve in bi se morala po pravici imenovati fronta proti krščanstvu in zdravi demokraciji, fronta za upropaščenje evropskih narodov.

Stražarke

Naše delo

Katoliške visokošolke čakajo velike naloge, ki zahtevajo od nas čim več dela, več študija, več znanja. Vpogled nam je potreben v verske, politične, socialne, kulturne razmere naše dobe drugod, da jih moremo potem pravilneje presoditi doma.

Razglabljanje in razmotrivanje verskih problemov nas bo prepričevalo, da so vprav ti problemi od nekdanj človeštvo najbolj zajemali in dajali narodom smoter in smernice za življenje. Morda smo na to premalo mislili in nam je bila le vsakdanjost aktualna. Kot akademičarke se hočemo bolj in bolj zavedati, da imamo v katolicizmu neizčrpljiv vir resnice, ki nam pojasnjuje najgloblje probleme: bisto božje, dostojanstvo in cilj človeka itd.

Toda ne smemo se zadovoljevati z osebnim *Credo*, treba je, da ga apostolsko širimo v naši okolici, ga pojasnjujemo, dokazujemo. Morda je ta okolica versko nevedna, morda lačna resnice in bedna, morda zablodla: razprostrimo roke in srca v krščanski ljubezni.

Socialni študij nam kaže dejansko sliko današnjega človeka. Vidimo toliko bednih brez kruha in pravega doma, kapitalizem izpodkopava temelje socialnega reda, stroj manjša ljubezen do

zemlje in muči duše... pogled na vso to bedo nas mora zresniti: kje izvor, vzrok, ritem vsega tega dogajanja? Vse to je neizmerno polje za naš študij.

Študij političnih problemov nam je potreben, ker se zavedamo svojih državljanjskih pravic, ker nas mora zanimati borba za politično enakopravnost ženskega spola, ker politična usoda naroda globoko vpliva tudi na nas.

Svetovno politično stanje nas mora zanimati ne iz zgolj senzacionalnega vidika novic in novih dogajanj, ampak v ozadju moramo razbirati in iskati velika duhovna trenja, iz katerih se porajajo politična dogajanja.

Kulturna vprašanja nam odpirajo novo, za nas še bolj pereče področje študija: prav na tem poprišču so nekateri problemi, ki jih pač ženska psiha z veliko večjim razumevanjem proučava in tudi rešuje.

Brezdvomno so visokošolke dolžne, da se s temi problemi znanstveno in akademsko pečajo in da zanašajo zanimanje za te probleme v širše sloje ženske inteligence. Prav naša stran v »Straži« naj nam daje pobudo, da tozadevno izmenjavamo svoje misli in svoja dognanja.

Savica

Posebno društvo slov. kat. akademičark na ljubljanski univerzi je bilo potrebno, zato je bilo ustanovljeno. Razlogi, ki so tedaj ukazovali ustanovitve »Savice«, še danes zahtevajo njen najživahnejši razvoj.

V lastnem društvu na univerzi katoliška visokošolka najde vse, kar njeno življenje poleg strokovnega študija še rabi. »Savica« ji bo pomagala zaščititi njeno vernost, ki je prav v tej dobi izpostavljena tolikim pogubnim viharjem. Katoliška skupnost more pri tem odločilno pomagati. Potrebno katoliško izobrazbo in vzgojo bo visokošolka, ki ji je do življenja po kat. svetovnem nazoru, mogla dobiti na društvenih sestankih, pobožnostih, debatnih večerih, tečajih, prireditvah itd. Gorje sami, to velja še posebno v univerzitetnih letih.

Kat. visokošolka mora iz osamljenosti potegniti njeno društvo, ki ji mora nuditi primerno zabavo, razvedrilo, družbo in družabnost. Edino lastno društvo more zagotoviti akademičarki spoštovanje njene posebne narave in njej lastnih življenjskih pogledov. Edino tako društvo ji tudi more zagotoviti pravice, ki jih sme in mora po-

vdati katoliško žensko gibanje. Akademičarka se bo v svojem društvu počutila kot doma.

»Savica« more nadalje nuditi svojim članicam priliko za samostojno uveljavljanje, do katerega ima kat. visokošolka pravico in dolžnost. Ne sme se namreč pustiti povsod podcenjevati in zapostavljati, ampak na vseh njej najbolj primernih toriščih naj kat. visokošolka pokaže svoje zmožnosti in moči, naj bo to v znanstvenem ali socialnem, karitativnem ali organizacijskem oziru. Najlepšo priliko za vajo v uveljavljanje v teh smislih nudi živahno akad. društvo, ki s tem tudi najlepše zadošča svoji dolžnosti do naroda. Poleg omenjenih najvažnejših koristi more lastno društvo posredovati svojim članicam tudi materialne ugodnosti, zvezo s sorodnimi gibanji, priliko za vsestransko apostolsko delo v smislu Kat. akcije in podobno.

Zato upravičeno kličemo vse kat. akademičarke v edino njim primerno društvo »Savica«, da potom njega toliko lažje razvijejo svojo kat. osebnost in se pripravljajo za velike naloge na univerzi in izven nje.

šajo v tem, da obstoja pravo izven države, bodisi neodvisno od človeškega spoznanja ali obseženo v človeškem spoznanju. Ti nazori so našli izraz tudi v nekaterih modernih ustavah, ki so proglasile, da obstajajo naravne človekove pravice nad državno skupnostjo. Podal je še odnos priradnega prava do pozitivnega in do morale ter zaključil, da, čeprav pravni red ni idealen, vendar čuva nekatere pridobitve, za katere se je človeški rod tisočletja boril. — V narodno-zgodovinskem seminarju je predaval dne 16. novembra tov. Uršič Andrej o idejnih predhodnikih in utemeljiteljih konzumnega združništva. Podal je zgodovinsko utemeljitev združništva, pregled splošnega združnega razvoja, idejne predhodnike in utemeljitelje združništva ter podčrtal vse ne le gospodarske, temveč tudi etične in religiozne temelje združništva, na katerih so gradili prvi združni ideologi. Zlasti je povdaril in podal razvoj vplivov Pestalozzijeve vzgojne šole na združne voditelje. Dne 23. novembra pa je predaval istotako tov. Uršič Andrej o slovenski združni zgodovini. Podal je izčrpno zgodovino splošnega slovenskega združništva od začetka do danes, podčrtal vplive, odkod so prihajali — zlasti na Kreka — podrobno orisal Krekovo delo, označil naloge in cilje, ki si jih je postavilo slovensko združništvo. — Ob koncu je še dodal kratek pregled zgodovinskega razvoja ostalih jugoslov. pokrajin. — Omenjenih referatov naših tovarišev na juridični fakulteti smo veseli. Vsi štirje referati so v svojih zaključkih aplikacija krščanskih načel na težka vprašanja, ki pretresajo naš čas. V tem je njih prava vrednost. Važno vidimo v znanstvenem načinu podajanja. Naj znanstveno oblikovanje našega akademskega rodu raste, uspeva in napreduje!

Tehniška uredba in zadnji »štrajk«. Sedaj veljajoča Obča univerzitetna uredba, ki ureja vse javno in strokovno delovanje na univerzah, študentom ni naklonjena. Posamezne fakultetne uredbe še sicer niso v celoti izdane, pač pa je že izšla in stopila v veljavo uredba o tehniških fakultetah. O tej uredbi se je pri nas že mnogo govorilo in pisalo. Dejstvo je, da je uredba o tehniških fakultetah v primeri z dosedanjimi za novince mnogo težja, ker predpisuje izpitne termine in določa v slučaju neizvršenega izpita v predpisanem roku ponovni vpis in ponavljanje semestra; za slušatelje višjih semestrov pa je ta uredba ugodnejša od dosedanje. Ker pa je polaganje izpitov v predpisanem roku na tehnikih vsled prevelike zaposlenosti silno težko, je tehniški študij za revne akademike — in to smo skoraj vsi — ki se poleg rednega študija še morajo sami preživljati z instrukcijami in podobnim, naravnost nemogoče. Vsled tega smo katoliški akademiki popolnoma solidarni z resničnimi zahtevami tehnikov glede nove uredbe o tehniških fakultetah, in smo pripravljani podpreti vse primerne sporazumne akcije, pri katerih bi bile dane garancije za njih zgolj stanovsko obrambni značaj. Ne moremo pa se strinjati z načinom proglasitve in izvedbe zadnjega štrajka, ki je bil proglašen in se je izvedel na naši univerzi dne 25. no-

vembra t. l. Brez ozira na to, da ne moremo nikdar dopustiti, da bi nam kdorkoli *diktiral način borbe*, je bilo naše zadržanje do zadnjega štrajka narekovano po naslednjih razlogih: 1. Uredba, proti kateri se je pripravljala in naj bi se vršil štrajk, je bila izdana že februarja in je v veljavo stopila že 5. maja t. l. ter nosi podpis tedanjega prosvetnega ministra St. Ciriča, sedanjega predsednika nar. skupščine. 2. Kljub temu dejstvu »Zveza klubov tehniške fakultete« javnosti ni dovolj opozorila o krivičnosti te uredbe, še manj pa, da name-rava proti njej kaj podvzeti. 3. V četrtek dne 21. novembra smo bili postavljeni pred dejstvo, da so tehniški stopili v štrajk v znak protesta proti omenjeni uredbi. 4. V soboto 23. novembra po 18. uri pa je bil v univerzitetni avli kratkoma proglašen »štrajk« vseh fakultet in to v *nenavzočnosti in brez vednosti* pooblaščenih zastopnikov teološke in medicinske fakultete. 5. Še isti večer je bila vest o »sklenjenem štrajku« za vso univerzo proglašena po radiju. 6. Šele po »proglašenem štrajku« je bil vabljen v nedeljo, 24. nov. na sejo meddruštvenega odbora strokovnih fakultetnih društev predsednik strokovnega društva teologov. 7. Edina motivacija, s katero se je na tej seji apeliralo na predsednika teološkega strok. društva je bila ta, da je »štrajk« že po radiju razglašen in da je zato umik nemogoč. 8. Zastopnik društva slušateljev teološke fakultete je na tej seji podpisal izjavo solidarnosti, zahteval pa je, naj se da na zapisnik, da na izvedbo vsiljenega štrajka ne pristane. 9. V smislu te izjave so se slušatelji teol. fakultete udeležili predavanja, a je okrog 3/9 vdrl v njih predavalnice kakih 10 neodgovornih akademikov brez akademskih legitimacij. Ti so zagrozili, da v primeru, da oni ne bodo imeli uspeha, »pridejo «Dalmatinci» in s temi ne bo tako lahko opraviti«. Ker teologi fizične borbe niso mogli sprejeti, so po akademski odšli. Po vsem tem je jasno, da imajo okolnosti tega »štrajka« politično ozadje in da so pravi iniciatorji štrajka neodgovorni elementi. Prepričani smo, da je čas, ko so zaradi resnih prizadevanj v novem proračunu doseženi krediti za univerzitetno knjižnico, povsem neprimeren za kakršenkoli štrajk ali podobno skrajno sredstvo, ki more v sedanjem položaju slovenski univerzi le škoditi. Zato smo prepričani, da pravih iniciatorjev »štrajka« niso vodili iskreni nameni. Po izjavi Akademске zveze bomo v bodoče katoliški akademiki prisiljeni preprečiti vsak štrajk, ki bi nastal pod podobnimi okoliščinami.

drugod

K štrajku na zagrebški univerzi. Ljudje, ki so pri nas proglasili štrajk za vse fakultete v ponedeljek, dne 25. novembra, so zatrjevali, da bo istočasno štrajk tudi na zagrebški in belgrajski univerzi. Res so proglasili njihovi somišljeniki v Zagrebu štrajk za vso univerzo, ki naj bi se vršil 27. novembra (pa ne 25.). Zavedni hrvatski akademiki so se temu uprli, ter štrajk razbili in sami proglasili štrajk za 28. novembra. V posebnem letaku (tiska-

Akademsko zveza odklanja „Akademski glas“

Slovenski katoliški akademiki, zbrani na izrednem občnem zboru A. Z. 11. decembra 1935, ugotavljamo, da se je »Akademski glas« izneveril svojemu prvotnemu namenu, ki je bil izražen v naslovu »informativno-strokovni list« in je postal enostransko kulturno opredeljen list.

Neinformirana javnost bi tako mogla dobiti vtis,

da se vsi ljubljanski akademiki z njegovim pisanjem strinjajo.

Katoliški akademiki obsojajo »Akademski glas«, ker se v njem vedno pogosteje javlja bodisi podtalno, bodisi odkrito-levičarska, celo očitna marksistična miselnost, v zvezi s tem pa tudi mržnja proti krščanskim vrednotam.

Akademsko zveza.

Občni zbor akcije za univ. knjižnico

Marksisti nastopijo prvič s pravim imenom — Ogromna večina odklanja fašistične metode marksistov

Občni zbori »Akcije za izpopolnitev univerze« so, odkar nimamo več svoje reprezentančne organizacije, brez dvoma važni dogodki v univerzitetnem življenju; saj se ob tej priliki zbere največ studentov, razgovori in debate gredo daleč preko okvira izpopolnitve univerze. Ti dnevi so nekak barometer študentskega življenja in boja na univerzi. In zdi se, da se je začela dvigati in razprševati megla, ki je zakrivala pravi obraz slovenske univerze in da je razgled po njej vedno bolj jasen. Po razpustu legalne akademske reprezentance, je nastopila doba mučnega ozračja, ki je dušilo vsak ugodni razvoj življenja. Ta doba je bila zelo pripravno okolje za učinkovitost demagoških krilatic o »strokovnosti«, »skupni fronti vseh akademikov ljubljanske, zagrebške in beograjske univerze«, »borbe za skupne študentske interese« itd., ki jih je spretno širila v ozadju snujoča marksistična frakcija. Za vsemi temi krilaticami se je pa skrivalo vse kaj drugega, saj so pomenile vsem le ne-kake obraze ali simbole vsega onega, kar ogromna večina slovenskih akademikov odločno zavrača, ker nasprotuje vsem interesom slovenske univerze in slovenskega naroda.

Občni zbor je bil dobro obiskan; galeriji in dvorana je bila nabito polna, ko je predsednik tovariš Ravnihar ob 15. uri otvoril občni zbor. Takoj ob začetku je prebral izjavo tov. teologov, kjer zahtevajo, da se občni zbor preloži, ker tov. Batestin, predstavnik vložene liste, ni vpisan na univerzi in potemtakem tudi ne more biti predsednik akcije. Ker je torej lista neveljavna, odstopata tudi oba tov. teologa, ki sta na njej. Debatu o tej izjavi je predsednik odgodil in prešel na dnevni red in sicer na poročila. Misli se samo malo ustaviti ob predsedniškem poročilu, ki je obsegalo v glavnem historijat bojev za knjižnico in delo sedanjega odbora in ugotoviti samo to, kar je pozneje tudi debata dokazala, da je namreč predsednik popolnoma krivično napadel katoliške akademike. — Pri debati se je oglasil prvi tov. Kokolj in začel povpraševati, prav brez potrebe, kaj je s slovenskim tednom in kaj se je za njega izvršilo, ker je o vsem tem že izčrpno poročal tov. C. Žebot na zadnjem izrednem občnem zboru tik pred počitnicami. In tako je sedaj tudi tov. Poštuvan popisoval ves trud in vsa pota, ki sta jih prehodila s tov. Žebotom, da bi se ta teden čim prej vršil in kako sta naletela marsikje na nerazumevanje in kako jima je potem gospod rektor nasvetoval, naj se slovenski teden, ki se mora na vsak način izvršiti tako dostojno, kot je bil zamišljen, preloži in organizira hkrati s položitvijo temeljnega kamna za slovensko univerzitetno knjižnico. S tem pa tov. Kokolj in njegovi tovariši, ki so se oglašali k besedi, niso bili zadovoljni in so zahtevali, da se mora ta teden vršiti čim prej, če pa to ne bo mogoče, naj se slovenski teden izvrši v obliki enotedenskega štrajka. Ta zadnji predlog je velika večina zborovalcev s smehom odklonila. Pri vsej tej debati smo imeli občutek, da tov. Kokolju in njegovim tovarišem ni toliko pri srcu slovenski teden, kot pa to, da bi vso krivdo, da se ta teden še ni vršil, zvalili na

organizatorje. Ta nečedni namen je prišel jasno do izraza tedaj, ko se je drznil neki tovariš očitati, da slovenski katoliški akademiki iz katerih vrst je ta ideja izšla in za katere izvršitev so samo oni delali, da za tak teden nimajo več smisla in potrebe. Vse te grde očitke je krepko zavrnil predsednik AZ tov. Erjavec ter izjavil, da mora biti slovenski teden pečat slovenske kulture in da smo prav zaradi tega bili slovenski katoliški akademiki za njega, da smo in bomo vedno zanj. Nam se zdi značilno še to, da ima gotova skupina ljudi na univerzi tako velik smisel za štrajk, da brez njega živeti ne more in da ga ob vsaki pravi ali nepravi priliki potegne iz žepa in da si še slovenskega tedna brez njega ne zna predstavljati. Slovenski teden je rodila želja, kot je povdaril tov. Verbič, da bi pokazali našo voljo po aktivnem delu, aktivnem reševanju slovenskih problemov, ne pa želja po destruktivizmu, kar je gotovo štrajk na univerzi. Poleg tega bo pa dan, ko se bo polagal temeljni kamen slovenski univ. knjižnici, praznik slovenske kulture in ni je zato lepše prilike za slovenski teden, kot je prav ta. Po dolgi debati je bilo dano zadoščenje za delo in skrb tov. Žebotu in Poštuvan s tem, da se je njima še naprej izročila organizacija tega tedna, prostovoljno se je pa priglasilo k temu delu še precej drugih tovarišev.

Letos se je dogodilo prvič, odkar se borimo slovenski študentje za svojo knjižnico, da je imelo tudi razsodišče Akcije delo. Samo to še ni zanimivo, pač pa je zanimivo to, da je bil klican pred razsodišče tov. Poštuvan, ki je kot predsednik AZ tedaj, ko se je mudil s tov. Žebotom v Beogradu, obiskal tudi g. ministra dr. Korošca in g. finančnega ministra ter tam uspešno interveniral glede kreditov za knjižnico in za znižanje taks in šolnin. Tudi o tem se je razvila živahna debata, v katero je posegel tudi član razsodišča tov. Ložar Janez in ugotovil, da je prišlo razsodišče do sklepa, da je tov. Poštuvan brez vsake krivde, obsojajo se pa vse napačne informacije. Zahtevo raznih interpellantov, da naj tov. Poštuvan desavuiru poročila v »Slovenec« o svoji intervenciji v Beogradu zaradi knjižnice, je tov. Poštuvan odločno odklonil, češ, da je »Slovenec« le informativno beležil golo dejstvo, da sta tovariša C. Žebot in on intervenirala v Beogradu.

Predsednik Ravnihar je v svojem poročilu prebral tudi pismo, ki so ga poslali tovariši Petre, Turnšek in Ravnihar g. ministru dr. Korošču, v katerem napadajo kat. akademike, omenjajo »skupino dr. Ehrlicha, se hudujejo nad delegacijo AZ, ki je v kritičnem trenutku uspešno intervenirala v Beogradu, da je še zadnji dan bila vnešena v proračun postavka za univ. knjižnico.

Odločno je zavrnil predsednik AZ, tov. Erjavec, to poročilo ter izjavil, da med kat. akademiki posebnih ločenih skupin ni in da je prof. Ehrlich cerkveni zastopnik za vse katoliške akademike.

V ostali debati so poskušali nekateri tendenciozno napadati katoliške akademike, kar so pa ti odločno in stvarno odbili. — Ob koncu debate je še predlagal tov. Erjavec, naj misli odbor Akcije tudi

na to, da je samo univerzitetno poslojje že dolgo veliko pretesno za dve fakulteti (juridično in filozofsko) in naj se tudi v tem pogledu začne delati. Tovariš predsednik je pojasnil, da je odbor o tem že sklepal in da se delajo že načrti. Pri točki o spremembi pravil se je razpravljalo o tem, ali ne bi kazalo, da bi vodili akcijo trije predsedniki, iz vsake grupe eden, da bi tako izpadla borba za predsedniško mesto. Vendar je ta predlog večina odklonila.

Glede načina volitev je predlagal tov. Verbič sledeče: Volitve naj se vrše ločeno od občnega zbora, na posebno določen dan in sicer celodnevno. Volilno pravico imajo vsi tovariši, ki so vpisani na univerzi; volitve so tajne in po proporeu. Ta predlog je utemeljeval tako, da mnogo tovarišev zaradi instrukcij ali ker se vozijo ne more priti vedno ob določeni uri na univerzo in tam glasovati in zato take volitve niso demokratične in ne pride nikoli do izraza volja večine slušateljev. Tov. Vesenjāk se je strinjal s tem predlogom, le to je še dostavil, da naj propore odpade tedaj, če postavijo vsaj štiri strokovna društva strokovno listo. Ker je bil namen tega predloga prozoren, zato je pri glasovanju ogromna večina ta predlog odklonila in glasovala za Verbičev predlog.

Najbolj burna točka tega občnega zbora so bile volitve upravnega odbora. In ni čudno, saj se je prav pri tej točki zgodilo, da je manjšina, ki se je prvič predstavila kot marksistično, hotela uveljaviti »fašistično« *diktaturo*, s tem, da je hotela proti ogromni večini vsiliti svojega kandidata za predsednika! Na mah so bila pozabljena vsa gesla o demokratizmu itd. Šlo je namreč za to, da tovariš Batestin, ki ni vpisan na univerzi, juridično ne more biti predsednik Akcije. To je jasno dokazal tov. Fajš, ki je citiral pravila. Tov. Erjavec je zato predlagal: Občni zbor naj se prekine, stari odbor naj se pooblasti, da vodi posle do konca januarja, ko naj se vrše volitve po načinu, kot ga je predlagal tov. Verbič. Ta predlog je osvojila ogromna večina članstva, vendar pa tov. predsednik ni hotel pokoravati se temu sklepu članstva, ampak skušal voditi občni zbor dalje. Zaradi tega samolastnega ravnanja je velika večina odločno protestirala. Ker se tov. predsednik ni hotel pokoravati volji večine,

je storil tov. Fajš svoje dolžnost, ko je kot podpredsednik prekinil občni zbor, ki naj se nadaljuje po novem letu.

Občni zbor »Akcije« *pa je nam prinesel še drugo zelo dragoceno razjasnitev: Kar smo dolga leta slutili, trdili, ugibali, posredno dokazovali, je zdaj stopilo v jasnih konturah v javnost: na univerzi se je na tem izrednem občnem zboru uradno predstavila skupina marksistov. Dolga leta ni bilo in ni hotelo biti imena: zdaj vemo torej, da je med nami jasno opredeljena skupina marksistov. Marksisti so hoteli pod različnimi krinkami strokovnosti, skupne slovenske fronte, antifašistične fronte voditi vse javno udeleževanje akademikov, usiljevati neprestano štajke... Peščica ljudi, ki, kadarkoli nastopa v jasni fronti, zginе v veliki masi slovenskega dijaštva, skuša že vsa leta uvajati fašistično diktaturo skrite, anonimne oligarhije. Razumeli smo besne krike levičarske manjšine proti »Straži v viharju«, ki že celo leto neutrudljivo razgalja metode prikritega marksizma.*

Vedno bolj se kaže potreba, da se ozračje na univerzi popolnoma razčisti in da se vodstvo akcij in zadev akademikov izvije marksistom iz rok. Marksizem naj v bodoče pokaže svojo moč v poštenem tekmovanju pri tajnih proporcijah volitev tako za »Akcijo« *kakor za bodočo reprezentanco, ki naj se prav tako voli s tajnim glasovanjem in proporcem. Fašističnih, nedemokratičnih metod, ki preko glasov akademikov nekaj »nevidnih« *elementov zanaša v maso klic po štrajku in se potem preko noči, brez pristanka vseh poklicanih faktorjev, proglasi štrajk, mora biti za vedno konec.**

Z velikim zanimanjem smo zasledovali nastop in zadržanje Jadranašev na občnem zboru. Ko se je vršilo pri nekem glasovanju »preseljevanje narodov« *v zbornici in so se marksisti znašli naenkrat v obupni brezpomembnosti v levem kotu dvorane, medtem ko je valovala velika množica pozitivno usmerjenih akademikov po ostali dvorani, so marksisti mrzlično vabili Jadranaše na svojo stran! Zdravi čut se je predramil v mnogih Jadranaših; čutili so, da spadajo tja, kjer se bo delalo za konsolidacijo in miren razvoj univerze, ne pa tja, kjer vihti marksizem bič svoje fašistične diktature...*

Pot in cilj združništva

(Nadaljevanje.)

Poglejmo, kakšen cilj si je postavilo slovensko združništvo v gospodarskem in socialno političnem smislu in kako se je borilo zanj.

Danes lahko premočimo položaj slovenskega združništva in njegovo delo od leta 1871, ko je Vošnjak objavil v koledarju Družbe sv. Mohorja svoja »Vzorna pravila« *za posojilnice, odnosno od leta 1872, ko sta bili osnovani prvi slovenski zadrugi, posojilnici v Ljutomeru in št. Jakobu v Rožni dolini na Koroškem, pa do zadnjih let, ko je sedanja gospodarska kriza težko prizadela tudi združno delo.*

Vošnjak je postavil za cilj svojih zadrug: »Gospodarska samostojnost in neodvisnost slovenskega naroda od nemškega kapitala!« *Hotel je zbrati slovenski kapital, da ga nudi slovenskim obrtnikom in trgovcem, da tako krepí slovenski narod in njegovo gospodarstvo v neenaki nacionalni in ekonomski borbi s prodirajočim nemškim kapitalom, ki je hotel kot eksponent dunajskega germanizatoričnega kabineta uničiti vse, kar je bilo količkaj zavedno slovenskega. Cilj Vošnjakovih zadrug je torej bil: gospodarska, v prvi vrsti pa nacionalna neodvisnost slovenskega naroda.*

Izrazito nacionalno tendenco so slovenske zadrugi kazale posebno v poznejših letih, ko se je zajedlo kot klin na štajerskem nemško združništvo med slovenska gospodarstva; to nemško združništvo je bilo namreč v službi germanizacije; podobno tudi na Koroškem. Zato je slovenskim

zadruham določila cilj že sama gospodarska in nacionalna situacija na tedanjem štajerskem.

Krek pa je bil prežet socialnoreformatorskega duha. Zato je postavil vse združno gibanje v službo svojega socialnega delovanja. Cilj mu ni bil le pomoč najnižjim slojem, temveč njihova popolna osvoboditev od izkoriščanja.

Vošnjak v svoji dobi še ni postavil združništva v vrsto s socialnim gibanjem; takrat v stari Avstriji socialna diferenciacija še ni bila na višku radi poznih začetkov industrializacije. Saj se v stari Avstriji začenja doba kapitalizma šele po letu 1870.

V Krekovem času pa je bila tudi v Avstriji socialna diferenciacija že na višku. Kakor so prišli v Avstrijo vplivi in pobude za kapitalistično gospodarstvo predvsem iz Nemčije, tako tudi vplivi in pobude delavskega gibanja. Že naš Krek je študiral kapitalistični ustroj in delavsko vprašanje v nemškem gospodarstvu; tako je dobil tam tudi pobudo za svoje socialnoreformno poslanstvo.

»Socialni načrt slovenskih delavskih stanov« *v »Črni bukval« *je njegov narodni, socialni in gospodarski program. V oddelku »Domovina in narodnost« *(»Črne bukve« *str. 247) se glasi šesta točka sledeče: »Mi se s ponosom imenujemo Slovenec in zahtevamo za svoj narod:****

a) skupno upravo in pravično narodno avtonomijo; b) popolno dejansko ravnopravnost z drugimi narodnostmi v uradih in šolah.«

la Tiskara Merkantile, Zagreb) so objasnili svoje odklonilno stališče do tehnične uredbe, obenem pa so razložili, zakaj so razbili levičarski štrajk. Tako-le pravijo: »Hrvat! Medtem pa so znani tipi, ki se klanjajo rdeči Moskvi, ki ubija in tlačí številne narode Rusije, po svojem starem receptu izkoristili tudi to priliko za svoje protinacionalno in v pravem pomenu besede protisocialno delo. Te prodane komunistične duše, a med njimi tudi neki dovčerajšnji četniki, bi hoteli pod masko borbe za naše pravice vnesti in utrditi v našo študentovsko javnost svoje razdiralne ideje in okužiti atmosfero s pogubnimi bacili III. internacionale. Pri tem se poslužujejo vseh sredstev, pa so tudi večeraj hoteli proglasiti štrajk na ostalih fakultetah, in to v imenu neke »sloge in solidarnosti s tehniko«. Hotelo so se celo poslužiti imena Interkluba, ker dobro vedo, da v svojem imenu ne morejo ničesar podvzeti in da njihovi rdeči apeli nimajo in ne morejo imeti odmeva med poštenimi hrvatskimi vseučiliščniki. Oni govore sedaj tudi hrvatskemu narodu, hrvatskemu vseučilišču, borbi za narodno osvoboditev itd. Usta so jim polna tega izza 1. maja. To jim je nova maska in nova taktika. Danes govore isti, ki so nedavno v auli izžvižgali »Lepo našo...«, in ki so psovali ter blasfemično sramotili naše narodne svetinje. To mi vse vemo in ne bomo tega nikdar pozabili. Zastonj so jim vse intrige. O tem pa govorimo samo v obvestilo onim kolegicam, ki prvokrat stopajo na s krvjo namočena tla Almae Matris Croatiae. — In baš vsled izpada te desperaterske peščice, ki bi hotela nepooblaščenca in brez vsake osnove in pravice govoriti v imenu hrvatskega vseučilišča, — baš vsled tega smo dolžni, da vsled širše javnosti izpovemo, da so naši strokovni in kulturni klubi včlanjeni v »Akcijem Medklubskem Odboru hrvatskih vseučiliščnikov« *(Interkl.) edini in pravi predstavniki hrvatskih študentov. Mi edini, kolegi in kolegice, imamo pravico govoriti v imenu vseučilišča, proglašati štrajke in predstavljati študente.« *Slede podpisi 16 strokovnih in kulturnih društev.**

SREDNJA ŠOLA

Po vsej slovenski zemlji je katoliška dijaška mladina slovesno proslavila praznik Brezmadežne. Od Maribora, ki je dopoldne in zvečer v dvorani Prosvetne zveze svojo Mater častil, preko Ptujja, ki jo je skromno, pa tem bolj globoko in zvesto počastil in pomoči poprosil, do Celja, ki je ob evharistični mizi, v slovesnosti in navdušenju mladi Marijin rod videlo, preko Novega mesta, ki je izpoved slovenske dijaške katoliške mladine slišalo, do Kočevja, ki je vse v Evaristiji in veliki misli na nebeško Mater zaživelo, pa do Kranja in Ljubljane so slovenski dijaki in dijakinje izpovedovali zvestobo do svoje gospe, zavetnice in matere.

Praznik katoliške mladine v Novem mestu. Čudovito lepo, prijetno in varno je pri materi. Pa ima mnogo nas daleč dom, in vendar nam je lepo, na varnem smo: nebeška Mati nam je

tako blizu. O, koliko groženj, koliko skrbi in težav smo imeli! Hoteli so, da študija sodobnih vprašanj, da veselja v kongregaciji, v krožkih in na odru ne more biti, to da je politično! Grozili so, da udarijo še po tej, edini katoliški dijaški organizaciji. Mi pa smo se zatekali k Materi, ko smo bili v nevarnosti, Ona nas je varovala, Ona nas je peljala preko razburkanega morja. Vihar se je poleg, ozrli smo se okrog sebe: sami smo bili, čisto sami zbrani okrog svoje Zaveznice. Potem smo dobili novega voditelja — p. Kornelija. Krepko smo spet zaorali, mnogo nas je, neustrašeno gremo naprej. Letošnji 8. december je bil izraz naše mladosti, moči in dela. Ta dan je bil res naš, ves Mariji posvečen. G. kanonik Kek je v globoko zasnovanem govoru naslikal pot kongreganista v življenju. Pri skupni sv. maši in sv. obhajilu so se naše vrste še bolj strnile. Akademija v Prosvetnem domu pa je bila izpoved našega hotenja. Tov. prefekt je odgrnil zastor naše tihe delovne kongregacije, dvorane, v deklamacijah je pela naša duša in v dramatskih prizorih smo ertali smer novi slovenski igri. Ves dan pa smo čutili, da se po vsej slovenski zemlji zbiramo bratje in sestre pod isto zastavo, da ustnice nas vseh šepetajo isto ime. Tovariši, ko nas bo klical čas — na svidenje!

Osmi december v Ljubljani. Zdi se, da je danes tako malo veselih obrazov, tako malo smeja, tega čudovitega izraza zdrave duševnosti, v duši sodobnega človeka je mračno in žalostno. Katoliška mladina se je za nekaj dni otesla vseh vsakdanjih skrbi, duhovno se je pripravljala na svoj praznik: fantje srednješolci v Križankah, dekleta v uršulinski cerkvi, akademiki s tridnevno v Alojzijevejšču. 8. december je združil vse okoli Marijinega oltarja in mize Gospodove. Ob 11 smo napolnili vel. dvorano Uniona. V pesmi smo izpovedali vdanost Brezmadežni, naš najmlajši je deklamiral pesem, drugi je prijatelje pozdravil, dr. Jože Pogačnik pa je govoril o katoliški mladini, ki »koraka mirno mimo vseh duhovnih zmot našega časa. Njena skrivnostna moč je evharistično življenje in vzgoja v šoli nebeške Matere. V tej mladini moremo gledati zarjo lepših dni katoliške zgodovine pri nas. Dokler imamo delovne dijaške kongregacije, bomo imeli tudi dovolj naraščaja za delavce v Gospodovem vinogradu in za kat. laikat.« — Nato smo se še zaobljubili Brezmadežni, zapeli »Povsod Bog«, potem pa odhiteli polni tihe radosti in miru na svoje domove. Zvečer so člani v Delavski zbornici z uspehom vprizorili dva misterija: »Dobri vrtar« in »Mašna strežnika iz Santarema«.

POGLED Z NEBOTIČNIKA

Sistem štiristraničnikov. — Slovenskega bibliografa čaka v bodočnosti mnogo sitnega dela z obilico listov, ki tedensko ali štirinajstnevno vodijo iz Ljubljane slovensko fronto, jugoslov. integralizem, borbo proti vojni in fašizmu, borbo za demokracijo, za svobodo žen, za pravice slovenskega delovnega ljudstva, za legalizacijo splava in še za marsikaj. Po abecednem redu so to: Aka-

To je bil njegov nacionalni program, za katerega se je boril do svoje smrti, bodisi na Dunaju kot državni poslanec (in v različnih parlamentarnih odsekih), ali pa v Ljubljani kot deželni poslanec (zlasti proti različnim nemškim deželnim glavarjem).

Njegov socialni program pa je šel še bolj na globoko, ker radi kapitalističnega gospodarskega nereda »nujno propadajo nižji, delavski stanovi: kmetje, mali obrtniki in delavci, ki s svojim delom ohranjajo družbo in ustvarjajo vse njeno premoženje,« je njegov socialni boj naperjen v prvi vrsti proti kapitalizmu in zahteva, da država ta boj podpira in ščiti. Poleg mnogih drugih zahtev je za združništvo važna ona, ki nam kaže takrat-

Razvoj kapitalizma do današnjih oblik

Vse življenjske oblike rastejo organično, se razvijajo in propadajo. Prav tako tudi gospodarstvo nikdar ne zavzema nespremenljivih stalnih oblik. Ko ena oblika dopolnjuje svojo zgodovinsko nalogo, je že v njej in pod njo zrasla druga, času in razmeram primernejša in prehod se izvrši kar nekam nevidno. Šele po izvršenem dejstvu spoznamo in zaznamo, da so vodilne ideje nove gospodarske oblike povsem drugačne od prejšnjih. In po njih ločimo tudi v gospodarstvu razne dobe in periode, ki jih označujejo ideje in oblike. Ta delitev pa je metodična in se moramo stalno zavedati, da ostrih prehodov in točno začrtanih mej med posameznimi dobami ni. Razen povezanega zgodovinskega razvoja pa jih družijo še isti namen. Vkljub vsej raznolikosti namreč teže vse za namenom (bodisi neposredno ali posredno), da namreč vsaj na splošno omogočajo človekovo življenje.

Kapitalizem se je v vsej polnosti razvil šele v 19. stoletju, a začetki njegovega razvoja segajo daleč nazaj v zgodovino. Že zelo zgodaj najdemo osnove kapitalističnih oblik in institucij, ki so se razvile zaradi novih potreb in zahtev človeške družbe, ki se je vedno bolj množila in stavila več zahtev.

Pogoji za nastanek in razvoj kapitalizma

Da pa je zgodovinski dani kapitalizem sploh mogel nastati in se razvijati, so morali biti v družbi udeleženi določeni pogoji, ki bi jih morda lahko strnili v tri skupine:

a) kapitalistični duh, ki stremi samo za dobičkom in izkorišča v svoje namene vse obstoječe gospodarske in kulturne ustanove ter po potrebi gazi vse pravne predpise;

b) sredstva, ki se jih kapitalistični duh lahko poslužuje, namreč zadostna množina denarja in pa razvoj tehnike;

c) družba, v kateri je osnovno načelo svoboda. Njen smisel je v tem, da lahko gospodarsko močnejši svobodno izkorišča gospodarsko slabejšega, kaže pa se v svobodni pogodbi med delodajalcem in posameznim delojemalcem in še v svobodni tekmi, ki se odigrava na svobodnem trgu.

Razvoj kapitalizma

Zaradi lažjega pregleda in boljšega umevanja bomo podali najprej idejo razvoja kapitalizma, nato pa še dejanski zgodovinski razvoj.

A. Ideja razvoja. Pomnožitev človeštva je povečala potrebe človeške družbe. Obrt mojstra, ki je sprva delal sam z družinskimi člani, se je zato povečala. Najel je pomočnika, obrt se je razširila v veleobrt, ta v tovarno, t. j. v industrijo in veleindustrijo ob vzporednem razvoju tehnike in odkritju novih dežel. Ko je delal še sam in morda še nekaj časa pozneje, je delal po naročilu za bližnjo okolico (kot še mali obrtnik pri nas na deželi). Toda vedno bolj se uveljavljajoče menjalno gospodarstvo ga je prisililo, da je začel delati na ponudbo za trg. Za nabavo sirovin in

nega Kreka kot začetnika našega novega združnega gibanja:

»Združno življenje naj se razvija in pospešuje, da se doseže končni cilj naše preosnove v tem oziru, da bo namreč vse kreditno življenje in delovanje v rokah zakonitih avtonomnih zadrug in države.« (»Črne bukve«, str. 250.)

V svojem socialnem načrtu je predvideval zadruge za kmetijski, obrtni in delavski stan. Vse te zadruge naj bi imele »potrebno samoupravno samostojnost« in zelo obsežen delokrog. Po tem svojem načrtu je Krek tudi snoval kmetijske, obrtne in delavske zadruge.

Za 70 letnico njegovega rojstva bomo prihodnjic analizirali njegov združni program.

za razširjenje obratov pa je potreboval denarja, ki ga v večini slučajev ni imel. Ker je vsaj upal, da bo proizvode po določeni dobi razprodal in ker je pričakoval, da se mu bo izpopolnitev obrata izplačala v bodočnosti, je šel iskat posojila k tistim, ki so denar imeli, ki pa ga niso izkoriščali. Dobil ga je na posodo sprva od posameznikov, kmalu pa je posredništvo med podjetnikom in lastnikom denarja prevzela banka. Tako je v gospodarstvu nastopila najprej ločitev dela in kapitala, ko je podjetnik še delal z lastnim kapitalom, a že s tujimi delovnimi silami. S tem je bila že dana možnost (a možnost še ni nujnost!) izkoriščanja delovne sile v prid kapitala. V nadaljnjem razvoju, ko je podjetnik sprejel v svoje podjetje še tuj kapital, se je izoblikovala današnja gospodarska struktura kapitalizma: delavec daje delo, podjetnik vodi podjetje, kapital pa stavi na razpolago banka, ki zastopa vse one, ki sami denarja ne uporabljajo v proizvodne namene, ampak ga proti odškodnini stavijo na razpolago drugim. Produkcija na veliko in smotrno izkoriščanje zemeljskih zakladov ter pridelkov je bila s tem omogočena in človeštvo je bilo načelno rešeno strahu pred pomanjkanjem za življenje potrebnih sredstev. In načelno je bila tudi dana možnost pravične ureditve razmerja med delavcem, podjetnikom in »čistim kapitalistom«, da bi namreč vsakdo od sodelujočih činiteljev dobil tolik delež na proizvodu, kolikšen mu dejansko pripada in ljudje, ki bi dosledno spoštovali pravna načela in bi po njih predvsem živeli, bi mogli tak gospodarski red tudi dejansko udeležiti. Toda v ta gospodarski sistem se je že med njegovim nastajanjem in razvojem vrnil duh, ki je njegove dobre strani oslabil in mnogokrat sploh preprečil. Humanizem je pogled človeštva zopet usmeril k svetu in snovnosti (kar se je nadaljevalo v materializmu in naturalizmu), individualizem je razbil občestvo, liberalizem (v gospodarstvu ga je uvedel A. Smith) pa je proglasil avtonomnost gospodarstva od vere, ki je nositeljica naravnega in razodetega naravnega zakona in od države, kateri je odrekel pravico poseganja v zadeve posameznikov tudi v slučaju, če bi to zahtevala korist družbe. Zakon samoljubja in lastne koristi je postal vodilen. V pohlepu po bogastvu in preko njega v stremljenju po časti in moči potenciranemu egoizmu je bila tako odprta pot. V divji gonji za dobičkom niso več izbirali sredstev za doseg edinega namena: čimprej in čimbolj obogateti, postati iz cestnega pometača ali iz prodajalca časopisov milijonar ali multimilijarder, gospodar sveta in nekronani kralj kraljestev in republik ter zveznih držav. In postal je homo homini lupus, kajti »il sacro egoismo«, namreč interes kapitalista, postane vodilo in gibalno zgodovinsko danega kapitalizma.

B. Zgodovinski razvoj kapitalizma. 1. Doba individualizma posameznika. Že v srednjeveškem gospodarstvu imamo prve zametke novega gospodarskega reda. Cehovstvo samo je kot organizacija obrti že zahtevalo menjavo proizvedenih dobrin, kar je specializiranje obrti

(sprva kovaštvo, pozneje: kovaštvo, ključavničarstvo in podkovništvo) še pospeševalo. Menjalno gospodarstvo pa že vsebuje začetke produkcije za ponudbo za trg. Obrtnik izgotovi proizvode in jih postavi na trg, da mu jih bo kdo (nekdo, vnaprej nepoznana oseba, ki bo proizvod potreboval) voljan zamenjati sprva za drug proizvod, pozneje za denar. Posredovalno vlogo med posamezniki in tudi med deželami, pa je prevzel trgovec. V 12. stoletju je redna trgovina obsegala pokrajine okoli Sredozemskega morja, Rusijo do Novgoroda, Srednjo Evropo, Nemčijo in se je dotikala tudi Anglije (London). Zamenjavo je še olajšala raba denarja, ki se je po letu 1000. začel v Evropi splošno širiti. Rastóče kulturne in vojaške potrebe so zahtevale vedno večjega izkoriščanja zemeljskih zakladov. Potrebni kapital pa sta dala večinoma obrt in trgovina, ki nista spadala pod prepoved jemanja obresti. Trgovino s tujino so vodile trgovske družbe, ki so za svoje tvegajoče delo zlasti v dobi propadanja viteštva dosegale visoke dobičke.

Oblike zgodnjega kapitalizma.

Kot prva se je pojavila predhodnica kompan-

ditnih družb, v kateri stavi lastnik kapitala svoj kapital na razpolago, podjetnik pa dela (predvsem za trgovska potovanja). Družabništvo (kompanija) se je pojavilo v stoletju križarskih vojn. Bila je to družba z neomejeno zavezo, kjer so sodelovali vsi z delom in kapitalom. Sprva so jo tvorili družinski člani, nato je postala javna trgov. družba in še pozneje je privzela tudi tihe družabnike. V tekstilni stroki se pojavijo sistem prekupovalcev: delodajalec da delavcu na dom proizvodna sredstva ter sirovine in prevzame od njega izgotovljene proizvode. Rudniki so prešli v roke denarnikov, ki so pokupili deleže, ki so jih sprva imeli samo rudarji, organizirani v rudarski družbi. Kot prvo delniško družbo (popolnoma se je razvila v 19. stol.) omenjajo Caso di San Giorgio v Genovi iz l. 1409. Delnice z državno pomočjo osnovane zapadnoindijske družbe (1621) so bile že predmet spekulacije. Leta 1301 zasledimo prvi kartel. Neapolski in francoski kralj sta namreč sklenila zaprto pogodbo glede soli. Njemu so sledili pozneje še drugi (za galun, živo srebro, baker itd.). (Se nadaljuje.)

Socialni teden v Franciji

Katolicizem doživlja danes renesanso v zasebnem in javnem življenju. Katoličani prihajajo zopet do zavesti, da je življenje pravega katoličana apostolat v življenju, da si sega njegov življenjski namen preko tega življenja. Zdrav krščanski realizem diha iz novih pokretov katoličanov, ki se ne ustavljajo tudi pred najtežjimi problemi, ampak se jih lotevajo z velikim optimizmom in vero v uspeh. Francoski »Socialni tedni« so institucija, ki že dolgo vrsto let med določenim časom zbere, ves ostali čas pa usmerja in družbi katoliške znanstvenike-socialoge za veliki cilj: temeljito pripraviti pot in organizacijo krščanske obnove družabnega in gospodarskega življenja. Po svojem ugledu in znanstveni moči so postali francoski »socialni tedni« svetilnik socialno-obnovitvenega gibanja francoskih pa tudi drugih evropskih katoličanov. Da pokažemo nekoliko, kako si zamišljajo francoski katoličani konkretno organizacijo socialne obnove, prinašamo v kratkem izsledke socialnega tedna v Franciji, ki se je vršil od 22. do 28. julija 1935!

Namen so izrazili takole: »Izsledki socialnega tedna niso toliko posnetek izvajanj kot izraz usmeritve našega skupnega študija k akciji.«

»Socialni teden pojmuje korporativno institucijo kot nujnost za gospodarski red, kot jamstvo soglasja med družabnimi razredi ter kot temelj za sodelovanje vseh v socialnem življenju.«

Funkcije korporativne institucije so: glede proizvodnje in zamenjave regulira gospodarsko življenje. Delo in proizvodnja uravnava glede kakovosti in množine po potrebah konzumenta ter skrbi za smotrno razdelitev dobrin. Brzda neomejeno medsebojno tekmovanje in spore med delodajalci in delojemalci urejuje v stanovih samih ob dovoljnem zastopstvu in vplivu obeh.

Bistvo in namen korporativne institucije:

»Ko pravimo, da je korporativna institucija javnopravno telo, vnesni člen med zasebno podjetnostjo in državo, ki mu je dana skrb za občo blaginjo, menimo:

1. Da je korporacija nekaj več kot prostovoljna družba, v katero človek poljubno vstopa in izstopa. Primerjati jo moramo z občino. Vsakomur je na prosto dano, da si izbere svoj poklic in bivališče; nihče pa se ne more odtegniti javni avtoriteti, ki je vpostavljena tako v poklicu kot v soseski v korist in službo vsem.

2. Da dopušča zasebno podjetnost, ki je izšla iz osebne svobode in je usmerjena na upravičen donos dejavnosti. Korporacija ne zatira niti inici-

ative niti želja po tekmovanju niti različnih odgovornosti, ki so zvezane s podjetnostjo.

3. Da se država in korporacija ne krijeta. V začetku prejme korporacija sicer od države svoje zakonito svojstvo. Toda država nastopa tu manj kot ustvaritelj in bolj kot odmerjevalec odnosov med vezmi, ki se križajo in terjajo avtoriteto, ki bo sposobna, da jih ureja. Država prizna to avtoriteto in ji prepušča potrebno pravno oblast; potem pa dopusti, da korporacija svojo pravno moč uporablja in država se ne postavlja na njeno mesto, niti je ne povzame vase.

Korporacija razbremenuje državo, ki se je radi pomanjkanja vmesnega člana med njo in zasebno podjetnostjo morala vmešavati celo v funkcije, ki so radi svojega povsem korporativnega namena politični oblasti odmaknjene.

Kakor vsi vmesni člani med državo in poedin- cem je tudi korporacija državi podrejena; upravičeno uporablja država svojo oblast, da dejanja korporativne avtoritete kontrolira in registrira.

Zato zavračamo dvoumne pojme kot n. pr. »korporativizem« in »korporativna država«. Osebnost je poklicana, da se razvije v družini, v občini, v korporaciji, v pokrajinski samoupravi, v državi; nobena izmed teh kolektivnih tvorb pa nima pravice zase terjati totalnega gospodstva nad odnosi poedineca. Korporacija je z državo povezana, od nje priznana; toda posebna dobrina, ki jo korporacija ustvarja, je podrejena splošni blaginji, ki je zaupana v varstvo državi.

4. Končno menimo, da je korporaciji zaupano obče dobro.

Kakšno obče dobro?

To dobro je skupno predvsem vsem tistim, ki pod katerimkoli naslovom razvijajo svojo dejavnost v istem poklicu. Brezmejno tekmovanje škoduje vsem. Urejeno in lojalno tekmovanje koristi vsem; naloga korporativne avtoritete je, da ustvari pogoje za to.

Ker je vsakemu poklicu zaupana socialna služba, na kateri so zainteresirani konzumenti in ki je v tem, da oskrbi konzumente s kvalitativno zadostnimi in kvalitativno dobrimi izdelki ali deli, zato je naloga korporacije, da to socialno službo zanjami. To je druga stran obče blaginje, ki je korporaciji zaupana.

Končno doprinaša korporacija svoj delež celotnemu pokrajinskemu in svetovnemu gospodarstvu. To predstavlja tretjo, širšo stran obče blaginje, ki je na skrbi korporacije.

Iz podanega je razvidno, da bo funkcija, ki jo vsebuje korporacija, izpolnjena le, če se bo oprostila vsakega pretiranega partikularizma, vsakega

demski glas, Bojovník, Delavski obzornik, Ljudska pravica, Ljudski glas, Mlada pota, Naša misel, Naša volja, Pohod, Prelom, Slovenija, Slovenska zemlja in morda še kateri. Pet med naštetimi je izrazito marksističnih.

Najnovejše. Mnogostranskim vzdevkom in označbam, ki jih je bila »Straža v viharju« deležna v raznih, ne posebno naklonjenih listih, je prispevala tudi neka »kulturna in socialna« revija svoje. Na platnicah l. številke II. letnika stoji namreč temno na rjavem, da je naš list »verski tednik«. To je menda deseti epitheton ornans.

Med tradicijo in modernostjo. Bog si ga vedi, kaj je z »Ljubljanskim Zvonom«. V 10-11. številki se je čudovito razvnel. Prinesel je med glosami tri članke, dva Kozakova in Brnčičevega, ki imajo to dobro stran, da so prijetno duhoviti, a to slabo, da se zgubijo v visokoletečih besedah o resničnem in neresničnem. Neka posebnost tega zvezka je prevod govorov na moskovskem pisateljskem kongresu to poletje. Obsega celih sedemnajst strani drobnega tiska. Zanimiv je odlomek iz Buharinovih sklepnih besed. Čujmo! »Ko so mi v začetku mojega referata preveč ploskali za moje zasluge, sem izjavil, da prepuščam to ploskanje stranki, ki mi je naročila prečitati referat. Toda tovariš Surkov je jel razkladati: stranka nima tu nič opraviti. Jaz pa imam vendar drugačne informacije. Osnove referata so pregledali in potrdili na odločilnih mestih. To je ena izmed frakej strankinega vodstva.« (LZ, 1935, str. 620). Ali ne diši tu po boljševiskem fašizmu komunistične stranke? Ah, koliko je to protislovij na svetu! Zdaj smo radovedni, ali bo nacionalistični »Pohod« ponovil vprašanje o svetovnonazorni pripadnosti te častitljive »slovenske revije«. Imena mlajših sodelavcev in ton člankov nas navdajajo z mislijo, da bo kmalu izginila razlika med »LZ« in »Sodobnostjo« ter da bodo ločenosti ohranjale le še osebne sim- ali antipatije, ne pa skupen marksistični nazor.

Nov vodnik in prerok. Ivo Brnčič je slovenski pesnik, pisatelj in esejist. Prvo dvoje mu doslej ni prineslo slovesa, zato se je tem siloviteje zagrizel v slovenske kulturne probleme. Čuti se poklican, biti sodnik nad vso sodobno in preteklo slovensko književnostjo. Komaj je z ozkega materialističnega stališča samozavestno tako rekoč pljunil na povojno katoliško liriko (Sodobnost, 1935), je v Ljubljanskem Zvonu št. 10-11 napisal panegirik pokojnemu »Tujemu detetu« in v tej zvezi označil »Stražo v viharju« kot »zakoltni listič«. Lansko leto je v isti reviji imenoval naš list precej drugače. Iz tega se da sklepati dvoje: ali se čas spreminja, ali pa se Ivo Brnčič še ni ustalil. To drugo bo verjetnejše.

OBZORNIK

Po dogovoru med sv. Stolico in nemško vlado je rajhovski notranji minister oprostillušatelj katoliških teoloških fakultet obveznega včlanjenja pri napadalnih oddelkih in šestdeske udeležbe pri delovnih četah.

Líst Evgenika je pričel v številu 4, str. 52 (dr. Štefanovič) podatke, iz katerih jasno sledi, da je splav v najtesnejši zvezi s padanjem rojstev; tako je n. pr. število splavov znašalo v Nemčiji leta 1916 140.000, leta 1923 500.000, leta 1930 že 1.000.000, torej skoraj 16 na 100.000 prebivalcev. Na 1 milijon je prišlo 10.000 smrtnih slučajev mater, število rojstev pa je padlo v teh petnajstih letih od 27 na 17 promille. — V Rusiji je bilo l. 1911 kvečjemu 2 splava na tisoč ljudi, l. 1929 pa 12 splavov na tisoč ljudi. Število rojstev je znašalo v letu 1900 48 na tisoč prebivalcev, v letu 1930 pa le 39. Zelo značilne so številke za Moskvo: l. 1909 35 rojstev, 1 splav na tisoč prebivalcev; leta 1921 30 rojstev, 5–6 splavov; l. 1927 25 rojstev, 19 splavov; l. 1929 21 rojstev, 35 splavov (vedno na tisoč prebivalcev). — V Franciji je bilo l. 1870 en milijon rojstev, l. 1933 pa 682.000. Splavov je sedaj v Franciji letno 700.000 od zakonskih in prav toliko od nezakonskih mater. Ako bi bilo število splavov le za polovico manjše, bi Francija dosegla prejšnje število rojstev.

Iz različnih krajev Češko-slovaške poročajo, da tam število vernikov, ki se aktivno udeležujejo verskega življenja, znatno narašča. To je opaziti zlasti ob praznikih. Cerkve, ki so bile včasih napol prazne, so zopet polne vernikov. Tudi število sv. obhajil stalno raste. Vse kaže, da prodira aktivno versko življenje med široke ljudske sloje.

Boljševiška hinavska zlobnost do duhovnikov se je posebno pokazala v mestu Aca-pako (Mehika). Župan tega mesta je dal skrivoma krstiti svojega otroka. Po končanem obredu pa je dal duhovnika zapreti in ga kaznoval z veliko denarno globo. Edini prestopnik tega duhovnika je bil torej ta, da je izvršil svojo duhovniško pravico in dolžnost, kar dovoljuje državna oblast le peščici duhovnikov.

Sv. maša globoko v rudniškem rovu. S posebnim dovoljenjem sv. očeta se je prvič opravila sv. maša globoko pod zemljo, in sicer v belgijskem rudniku »Esperance«, ki je v bližini Lütticha. Duhovnik je daroval sv. mašo za vse žrtve rudniških nesreč. V dolgem rovu so napravili majhen oltar, ki je imel na sredini križ iz smrekovih vej. Mesto sveč so gorele le jamske svetilke. Na tleh je klečalo na stotine rudarjev s svetilkami v rokah in v tihi molitvi za svoje mrtve tovariše. Pri božji službi je stregel voditelj delavcev.

Za študij papeške enciklike. Zveza katoliških akademikov v Švici »Société des Etudiants Suisses« je poslala univerzi v Fribourgu resolucijo, v kateri prosi, naj se ustanovi na tej univerzi posebna stolica za študij enciklike »Quadragesimo anno«. Ravnotako je skupščina kat. akademikov z navdušenjem podprla gibanje za novo, federativno, krščansko-demokratsko švicarsko ustavo.

Na univerzi v Bratislavi, glavnem mestu Slovaške, bo v kratkem ustanovljena nova katoliška bogoslovna fakulteta. Tozadavni dogovori med cerkvenimi in državnimi zastopniki so že ugodno zaključeni.

»kolektivnega egoizma«; taka bolezen bi korporativno ustanovo napravila neplodovito in jo zavedla v usodepolno zlorabljanje.

Pegoji za zdravo in plodovito korporativno ustanovo

Korporacija vključuje vzpostavitev avtoritete, ki bo lahko izdajala pravno obvezne sklepe. Obstoječe nadomestke stanovske ureditve, t. j. obstoječe sindikate je treba uporabiti kot temeljne kamne za novo zgradbo. Korporativne oblike morajo biti različne po strokah in po kraju ter času, primerne obstoječim razmeram. Korporacija mora obdržati v sebi življenjsko silo. Pri gospodarskem in socialnem delu države morajo odločati stanovi po voljenih zastopnikih. Predvsem pa potrebuje korporativna ureditev družbe duše, t. j. duha pravičnosti in ljubezni do bližnjega, korporacija, ureditev družbe zahteva od članov tudi npravnosti, da varujejo stanovsko čast: s poštenim zadržanjem do konkurentov in s pravično ter lojalno službo odjemalcem. Tako bo tudi korporacija lahko spolnjevala svojo nalogo: da dobro služi javnosti in doprinese svoj delež k urejeni dejavnosti celotnega socialnega organizma, kajti ona je toliko vredna, kolikor so vredni njeni vodje in člani.

Imamo to vero?

Kaj mislimo, kam bo krenil naš vek, kje se bo naš čas izmirlil? Mnogi so, ki ob tej misli vztrepetajo, ker slutijo usodni trenutek... Največ jih je, ki jih ta misel ne zanima; raje danes brezskrbno živijo. Ni jih malo, ki ob tej misli samo delatirajo in se urijo v besedni igri; ta uganka jim je predvsem sredstvo za miselno virtuoznost in besedno akrobacijo. Žive pa tudi ljudje, ki že tračnice polagajo v že trasirano smer, da ob času nanje nalože svet in ga odpeljejo... Mimo vseh tretetavcev, lahkoživcev in debaterskih akrobatov se odigrava napeta tekma. Kdo bo prej izgradil progo, da po njej zdrvi čas, ki je zastal, tja, kjer se bo izmirlil v novem razdobju valovite človeške zgodovine? Treba je postaviti rekordno delo; saj gre ob prelomih za trenutke, ki jih ne smemo zamuditi.

Jeklena volja, brez pridržkov sprejeta žrtev in neumajna vera v gotov uspeh enkrat določene poti

Praktične resolucije za pripravo korporacije na njeno nalogo

1. V sindikate mora prodreti zavest, da so npravne norme obvezne tudi za gospodarstvo. Stvarno so zadrževali ali celo onemogočali napredek krščanske poklicne organizacije individualizem, pasivnost, trdovratni predsodki onih, ki se njihovega življenja udeležujejo ali morajo z njimi sodelovati. Skrajni čas je, da preneha ta obžalovanja vredna zmota. Naj bi pristopila predvsem mladina z odločnostjo in navdušenim gibanjem. Kje bi mogla bolje razviti svojega osvojevalnega duha in voljo za red, če ne tu, kjer gre zato, da se po korporativni instituciji prizna ustvaritev urejenega gospodarstva, ki bo ozdravilo posledice krize brez primere?

2. Pri teh nalogah morejo sodelovati vse avtoritete, javne in posebne, državljske in verske.

3. Osnujejo naj se juridični, gospodarski in praktični krožki za različne panoge, ki bodo uvažali v to ideologijo in pa šole za voditelje.

4. Korporativna institucija potrebuje poleg pravne štrukture in dobro vzgojenega kadra tudi duha pravičnosti in ljubezen, zato mora KA pripadnike poklicev vzgojiti predvsem k razumevanju in spolnjevanju njihovih stanovskih dolžnosti.

bo gore prestavila. Kdor o tem osnovnem zakonu življenjske borbe še ni na jasnem, bo zaostal v tekmi. Kam naj krene naš vek?

Ako bo ogenj žive vere gorel v naših mladih srcih, ako bomo voljo kot jeklo v sebi skovali, ako bomo razumeli čudovito moč žrtve, ako se bomo brez osebnih pridržkov predali, ne kot lutke, temveč kot celi, živi ljudje, svojemu zvanju, kam naj se naš vek drugam zaobrne če ne v novo razdobje krščanske občestvenosti in krščanske renesance danes razkrojenih vrednot?

Imamo li to vero? Nikar ne mislimo, da bo diletantska nevednost in besedičenje prepilo močeno pesem volje, akcije, žrtve in vere, one vere, ki nikoli ne dvomi o zmagoviti moči krščanstva za obnovo vsega življenja. Brez nje ostanemo vsakdanji ljudje, ki se topo vdajajo dejanskemu stanju, ki ga ustvarjajo sami, mesto da bi bili mi kladi-varji nove bodčnosti.

Militaristična sovjetska vzgoja

Geo Charles, moskovski poročevalec francoske revije »Le monde illustré« poroča v članku z dne 1. jun. 1935 o ruski mladini in vojaški vzgoji. Povod za članek mu je dala ogromna parada rdeče moči (1. maja 1935), kjer je pokazal boljševizem vse. Nastopilo je v tej paradi tudi kakih 100.000 »Mladih komunistov«. Z nekakim občudovanjem piše med drugim: »Ta parada je bila ogromnejša od sportnih spartakjad... razkazovala je zanimive slike, satirične napise, toda tudi sportne zanimivosti, bili so kolesarji, motociklisti, mladi vojaki, zvčki fanfar so se mešali z ropotom motorjev. Na rdečih kartelih si mogli čitati napise zoper alkoholizem in pozive na armado, za obrambo proletarske države.« — Dalje se člankar čudi, kolik smisel ima ruska mladina za vojaško vedo. Stanujejo skupno in spolno mešano v zavodih ali mladinskih taborih, spijo pod šotori in vse to si štejejo v srečo. Tudi smisel za vojaško tehniko ni majhen. Za to skrbi šola, ki spretno izrablja otrokova »vojaška« nagnenja v razvojni dobi, za to skrbe društva, tečaji in celo sport kot tak. Otroci se z veliko spretnostjo bavijo z miniaturno, a skrbno izdelavo avionov, zrakoplovov, vojnih ladij, podmornic in podobnega modernega orožja. Osnovne pojme vojaške vede dobivajo tudi na poskusnih marših, smuških tekmah in podobnih prireditvah. Seveda poleg vsega tega tudi »revolucionarna«, proletarska in socialistična vzgoja ni zapostavljena.

Država prevzame otroka takoj po rojstvu. Otroci pridejo v zavod. Že tukaj se vzgajajo kolektivno: jedo in spe skupno. Tako se že zelo zgodaj vadijo na kolektiv in medsebojno odvisnost. Sledi otroški vrtec z isto tendenco in za tem šola. Pozneje vzgajajo v istem smislu stranka, delavski sindikati, sport in društva. Spet imajo zelo mnogo vojaških disciplin (streljanje, marš, jahanje itd.). Vse to je seveda diktirano od centralnega urada za obrambo SSSR.

Deco od 11. do 16. leta družijo organizacija »Pionirjev«. Prvi početki te organizacije datirajo že iz leta 1922. »Pionirji« se dele v odseke po 50 članov in ti zopet dalje v 5 desetoric. Na čelu odseka je »sovjet« (svet), ki mu načeljuje poveljnik odseka. Njemu ob strani je njegov namestnik in poveljniki desetoric. Pouk sestoji iz sledečih »ved«: vojna veda, streljanje, signalizacija, topografija, tehnična zgoja itd. V to organizacijo se rekrutirajo člani iz društva najmlajših »Oktobrski otrok«. Vzgoja je podobna: vojna veda, ranocelništvo itd.

Iz »Pionirjev« vstopi mladec med »Mlade komuniste«. Ta organizacija je zelo močna. V bistvu je popolnoma vojaška. Vsak član je neprestano pod mikroskopom; vodje ga ves čas opazujejo. Po 19. letu pa je vsak mladec že član rdeče armade. Geslo teh organizacij pa je: »Bodi pripravljen delati in braniti!«